

ПОЛИТИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ И. А. ИЛЬИНА В ИССЛЕДОВАНИЯХ СОВРЕМЕННЫХ РОССИЙСКИХ УЧЕНЫХ

Закиров М. Б.

Проанализированы работы российских ученых первого десятилетия нашего века, посвященные изучению отдельных аспектов теоретического наследия и политических взглядов российского философа-эмигранта И. А. Ильина. Освещены основные направления, особенности и специфика работ современных российских исследователей творчества философа.

Ключевые слова: российское зарубежье, эмиграция, политическая теория, либерально-консервативное течение, государство.

POLITICAL THEORY I. ILYIN IN THE STUDY OF CONTEMPORARY RUSSIAN SCIENTISTS

Zakirov M. B.

Analyzed some of the work of Russian scientists first decade of this century, devoted to the study of specific aspects of scientific achievements and political views of the Russian emigre. Highlights the main areas and specific features works by contemporary Russian scholars. It is concluded that Il'in develop the tradition of Russian religious thought and ideas Slavophiles, who give priority to moral norms and principles of Orthodoxy, rather than formal law. Published works of the philosopher awaiting the attention of researchers, multifaceted and significant in scope and significant in meaning theoretical heritage of the outstanding Russian thinker requires a systematic and unbiased study.

Key words: emigration, democracy, political theory, liberal-conservative doctrine, monarchy.

УДК 352.075

В. Я. Зимогляд, кандидат філософських наук, доцент

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ

Розглянуто місцеве самоврядування як феномен культури і результат соціокультурного розвитку. Підкреслено значення врахування соціокультурних аспектів та законодавчих підстав щодо розбудови місцевого самоврядування в Україні.

Ключові слова: місцеве самоврядування, культура, соціокультура.

Актуальність проблеми. Український народ упродовж тривалого часу перебуває не в детермінованому, а в імовірнісному світі, і завдання на сьогодні полягає у тому, аби краще знати і поводитися з вірогідністю, управляти випадковими подіями. У рамках вирішення цього завдання проблема становлення і розвитку місцевого самоврядування стає головною стратегічною метою для України.

Перспективи євроінтеграції принесли розуміння того, що демократична держава може вирішувати основні завдання тільки за наявності розвиненої системи самоврядування, що становить основу конституційного ладу, формування і розвитку громадянського суспільства. Місцеве самоврядування – найважливіший елемент організації публічної влади, альтернатива державній владі і управління, специфічний рівень виконавчої і представницької влади, найважливіший елемент конституційного ладу демократичних країн, політичної культури народу.

У широкому значенні культура охоплює все те, що відрізняє життя людської спільноти від життя природи, тобто всі сторони людського буття. Вона становить результат, процес, діяльність, спосіб життя людини, а також відносини, норму та систему. Культурні цінності створюються самим суспільством, але згодом вони і визначають розвиток цього суспільства. Людина сама творить культурний світ і водночас виступає як його продукт, результат самої культури [9, с. 285–32, 355–374].

Методологія соціокультурного підходу полягає у сприйнятті суспільства як єдності культури і соціальності, що створюються і перетворюються діяльністю людей [10, с. 438–439]. Вона характеризує особливості поведінки, свідомості та діяльності людей у конкретних сферах суспільного життя – існують культура праці, художня культура, культура побуту, культура управління і самоврядування.

Аналіз останніх джерел і публікацій засвідчує детальне розроблення теоретичних і методологічних проблем сучасного стану місцевого самоврядування в Україні і напрямів його розвитку. Існує безліч авторських підходів і тлумачень сутності місцевого самоврядування, його структури, функцій, рівнів та видів. Проте в цих дослідженнях майже немає уявлень про соціокультурний контекст становлення і розбудови місцевого самоврядування, урахування соціокультурної складової в принципах, засадах та умовах його функціонування [3].

Мета статті – розглянути питання розвитку місцевого самоврядування в контексті соціокультурного аналізу. Об'єктом дослідження є місцеве самоврядування як носій суб'єктно-об'єктної взаємодії у соціокультурному процесі.

Виклад основного матеріалу. Проблема становлення демократичного місцевого самоврядування – одна з найактуальніших у вітчизняних політич-

ній і юридичній науках. В умовах демократичного транзиту ідея становлення місцевого самоврядування в локальних соціумах сприймалася як невід’ємна частина загального процесу модернізації країни і розбудови в ній демократичного громадянського суспільства. Значна кількість публікацій з цієї тематики демонструє всю строкатість поглядів численних авторів, які намагалися відповісти на запитання: що таке місцеве самоврядування і які перспективи його розвитку в Україні? Однак результатом стало те, що політичний за сутністю феномен місцевого самоврядування залишився поза межами багатомірних політичних досліджень.

Розчинившись у багатоманітті тлумачень, місцеве самоврядування перетворилося на поняття, з якого вислизає його фундаментальна опора – громадянське суспільство, де місцеве самоврядування є визначальним фактором становлення і розвитку. У такому контексті постає слушне запитання: а що, власне, робить місцеве самоврядування на місцях? До того ж, перебуваючи у фокусі уваги різних наукових дисциплін, місцеве самоврядування опиняється на перетині декількох наукових сфер, які зацікавлені у виробленні нових концепцій, понять і категорій, розвитку міждисциплінарних знань та версифікації старих теорій цього феномену в житті суспільства і держави.

Інтеграція сучасного суспільства залежить від того, чи зможе держава усвідомити єдиний культурний простір із дотриманням громадянських прав і поважанням культурних особливостей, притаманних представникам усіх етнічних меншин. Сьогодні надзвичайно важливим є вміння конкретно і грамотно вирішити питання про співвідношення і взаємодію двох фундаментальних процесів – громадської самоорганізації та свідомого управління суспільством, урахуовуючи при цьому значну роль факторів багатоманітності і випадковості, необхідності, закономірності та єдності в цьому процесі.

З огляду на це визначальну роль відіграють соціумні фактори, що містять характеристики суспільства як цілісності, тобто сукупності всіх його складових – матеріальних і духовних, економічних, політичних, правових, моральних, релігійних та багатьох інших компонентів, які утворюють макро- та мікросередовище життєдіяльності суспільних груп і окремих особистостей.

Соціокультурний аспект перетворюється на чинник, якщо до означених компонентів додається людина як особистість, як сукупний індивід.

Соціокультурний фактор включає сформований у соціумі як системі стиль відносин і спілкування різних соціальних суб’єктів. У понятті «соціокультурне» синтезуються «соціальне» і «культурне», соціумні та культурно-історичні компоненти з історичною пам’яттю включно. З теоретико-методологічних позицій соціокультурна методологія акцентує увагу на «соціальному» і «культурному» в діалектичній єдності і логічному зв’язку їхніх компонентів та

зв'язку з «природним». Соціокультура виступає відносно соціального об'єкта як соціальний простір (середовище) його життєдіяльності, самоорганізації та саморозвитку. Тут актуалізуються такі феномени соціального досвіду багатьох поколінь людей, як історична пам'ять, традиції, звичаї, обряди, архетипи.

Нові покоління входять у соціальний світ за вже створених обставин і умов, які сприймають і змінюють у процесі соціального життя та діяльності.

Соціокультурна детермінація феномену місцевого самоврядування набуває своїх реальних обрисів лише в діалектичному зв'язку із проблематикою демократичного громадянського суспільства, яке діє в конкретному політико-культурному просторі конкретного соціуму [1]. У такому разі місцеве самоврядування виступає фактором становлення громадянського суспільства і передумовою політичної стабільності соціуму. Ментальні процеси і фактори, що активізували цю тематику в сучасній Україні, зумовили й загальнонаціональну значущість інституціоналізації місцевого самоврядування в ході розбудови нової державності за умов демократичного транзиту.

Отже, головним завданням політичного класу України є дбайливе ставлення до державно-правових традицій, звичаїв та інтересів свого народу, а також усвідомлення того, до якої форми правління, до якого територіального устрою чи режиму правління найбільше тяжіють люди. Бо саме звичні для них стандарти і стереотипи публічності, домінуючі норми, переконання, цінності, значущі традиції та зразки поведінки стають тим «фундаментом», який сприяє вибудові їхньої цілеспрямованої діяльності у сфері влади, в управлінні та самоуправлінні.

У такому аспекті соціокультурний вимір місцевого самоврядування дає можливість побачити характеристики і перспективи збалансованості відносин влади і суспільства, те чи інше відхилення цих відносин від звичних і нормативних. Тому важко переоцінити роль і значення соціокультури в діяльності державних та муніципальних органів, роботі їх менеджерів та фахівців.

Специфіка нашого суспільства багато в чому визначається тяжінням до колективізму і самоврядування у системі життєвих настанов народу. Проте українські реалії водночас засвідчують низьку якість соціального (державного) управління, слабе місцеве самоврядування. Недостатній розвиток структур громадянського суспільства зумовлює нездатність населення у рамках політико-правового процесу впливати на владу, домагатися потрібних змін в інституційно-нормативній системі та суспільній практиці, реалізовувати свої інтереси і потреби. Без формування ефективної політичної і правової культури, соціокультури і механізмів її відтворення та трансляції неможливі політична модернізація суспільства, консолідація поліетнічного населення країни, підвищення рівня довіри до інститутів влади.

Соціокультура виступає як могутня системна ознака, що охоплює духовні цінності, усталені традиції, соціальний досвід, правила і норми поведінки.

Вона відображає міру оволодіння культурним надбанням суспільства і досвід його застосування в соціальній діяльності суспільства, соціальної групи, індивіда.

Соціокультура – це процес діяльності, завдяки якій реалізуються соціальні сили суб'єктів.

Нині в Україні декларується конституційно-правовий лад, гарантується місцеве самоврядування, проте за ознакою культури суспільство та його елітні верстви до цього не готові. У нас тільки започатковуються манери, культура і стиль поведінки, які дозволяють користуватися перевагами конституційного ладу і демократичного громадянського суспільства. З точки зору культури наше суспільство й досі залишається патріархальним, тому що громадянське суспільство – самокероване, здатне жити, розвиватися і мати власний голос у політичному просторі, контролювати діяльність держави і виступати її партнером, активним суб'єктом (актором) політичного життя. Таке суспільство співвідноситься тільки з правовою державою, демократичним місцевим самоврядуванням [4; 5].

У світі місцеве самоврядування базується на різноманітних концепціях з урахуванням історичного досвіду, традицій і ментальності народів¹.

Якщо для європейських країн місцеве самоврядування, а також консультування центральної влади з місцевими громадами в усіх важливих питаннях щодо життя місцевого соціуму вже стало нормою, то в Україні місцеве самоврядування визнано ПРАВОМ територіальних громад, яке практично не реалізується [2]. Інакше кажучи, аналіз політичних практик засвідчує, що в Україні місцеве самоврядування відсутнє зовсім; існує лише модний політичний концепт і періодично виникають дискусії з його проблематики.

Європейським країнам притаманне бажання органів місцевого самоврядування співпрацювати, розвивати стратегічний принцип партнерства, консультуватися з центральною владою з широкого спектра питань місцевої життєдіяльності, які оформлені законодавчо. У нас же так звана «президентська вертикаль» влади прагне встановити контроль над місцевими органами виконавчої влади, закрити питання про обрання громадянами голів районних та обласних адміністрацій, яке нібито призведе до послаблення країни і хаосу в унітарній державі. Проблеми такої складності в різних країнах розв'язують по-своєму – залежно від культури і традицій держави, менталітету громадян.

¹ Ментальність (менталітет) (від пізньолат. *mentalis* – розумовий) – це певний склад думок, сукупність розумових навичок і духовних настанов, що притаманні окремій людині чи суспільній групі. Ментальність відображає суб'єктивну сторону історичного процесу, світ відчуттів та особливості мислення людей, морально-естетичну сферу життя, тобто спосіб сприймання дійсності або світовідчуття людини. Знання ментальних особливостей суспільної свідомості необхідне тоді, коли відбуваються докорінні зміни усталених норм життя.

Отже, залучення проблематики місцевого самоврядування у суспільній дискусії показує, що загальна концептуальна схема становлення, розроблення стратегії розвитку і реалізації самоврядування в різних політико-правових, соціокультурних і цивілізаційних вимірах досі ще не визначена, а глибинні ментальні наслідки його функціонування в Україні не вивчені. Тут як не було місцевого самоврядування, так і немає.

У сучасному цивілізованому світі неможливо уявити будь-яке суспільство без демократичного місцевого самоврядування, яке забезпечує громадянам безпосередню участь у розв'язанні проблем життя і діяльності у межах своєї громади, оптимізує управлінські процеси, утворює принципи народовладдя [7]. У цьому розумінні місцеве самоврядування є найважливішою формою самодіяльності громадян, фактором розвитку громадянського суспільства, способом поєднання суспільства і культури, їх взаємопроникнення. Соціокультурний аналіз створює передумови для функціонування моделі громадянського суспільства і демократичного соціуму, що діє в єдиному соціокультурному просторі.

Громадянське суспільство, що формується в Україні, – лише один із численних ціннісних взірців, з котрим співіснують інші нормативні взірці майбуття, які, ймовірно, стануть колись основою архітектури національних інноваційних систем. Самовизначення індивіда відбувається в історичному контексті життєвого світу, в який слід не тільки вписатися, а й за потреби переоблаштувати його. Громадянське суспільство, функціонуючи і розвиваючись, примушує людину усвідомлювати свою відповідальність за самоформування і необхідність турбуватися про втілення самості у кооперації з іншими людьми. Сучасна культурна парадигма в аспекті проблем громадянського суспільства допускає і визнає диференціацію моделей ідентичності, наголошує на важливості самоуправління та появи нових форм дієтичного життя – способу життя, повертає до головного об'єкта метафізики – людини, яка є мірою всіх речей.

Громадянське суспільство є однією з модифікацій соціальних відносин, специфіка якої визначається епітетом «громадянське». Він означає, що поява цього суспільства в історії людства і його подальша доля пов'язані із набуванням людьми нового якісного стану, завдяки якому їх взаємовідносини перетворюють суспільство. У такому суспільстві люди набувають якостей громадян [1].

Важливо розуміти, що громадянське суспільство – це не тільки набір різнопрофільних неурядових організацій. Громадянське суспільство є сферою дій, а не сферою організацій. Організації – це форма, одна з багатьох форм реалізації різних дій. Однак їх наявність ще нічого не гарантує. Головна перевага громадянського суспільства полягає у наявності сильних джерел влади, які існують поза державою. Вільні від держави сфери разом з політичними

інститутами і ринковою економікою сприяють зростанню життєвих шансів кожної людини.

Практика посткомуністичних трансформацій доводить, що на стадії становлення громадянського суспільства в його структурах не помічається тенденцій до поглиблення соціальних перетворень та розвитку демократичних атрибутів суспільного розвитку, натомість відбувається підлаштування під новітні форми життя. Це свідчить про незрілість посткомуністичної демократії, порушення процесів культурної комунікації, докорінні зміни всього укладу існування.

Маючи особливий онтологічний статус, особливу сутність та самостійний рівень буття, громадянське суспільство у межах європейської цивілізаційної платформи своїм головним завданням визначає створення гідних умов життя і діяльності. А культура покликана надати сенсу його існуванню. Вона є єдиним універсальним, системним ключем до осмислення внутрішнього світу такого суспільства і прогнозування шляхів та форм його трансформування.

Саме тому надати сенсу і динаміки процесам високої складності у розвитку суспільства і державності можна одним шляхом: поставити культуру в основу всієї нашої політики, власне економіки, будь-якої предметної галузі, в якій реалізуються легітимна влада і вільна людина, громадянин.

Формування місцевого самоврядування і становлення громадянського суспільства в Україні – це один і той самий процес соціальної розбудови, зорієнтованої на відповідний цивілізаційний вектор і стандарт розвитку. Місцеве самоврядування – інститут (установлення, підвалини) громадянського суспільства, реалізований у конкретній суспільній матерії.

Сучасна процесуальна і культурна парадигма визнає той факт, що між громадянським суспільством і місцевим самоврядуванням існує відношення коеволюції, завдяки якому одне розвивається лише в міру розвитку іншого. Самоврядування є правом, а не обов'язком громадян, соціальною цінністю громадянського суспільства і ресурсом міського розвитку, а не нижчим шаблоном міського управління.

Саме в цьому контексті доцільно припустити, що демократичне місцеве самоврядування – це не конструкт часів демократичного романтизму, не фальш-панель, а базова демократична цінність, без якої в стратегічній перспективі неможливий нормальний цивілізований поступ суспільства і країни. Водночас воно виступає істотним елементом культури людського (громадянського) співжиття, еволюції суспільства.

Сучасне поєднання базових коренів – «управління» і «сам» – у слові «самоуправління» було започатковане у середині XIX ст. Давнішою мовною конструкцією є слово «самоуправство», що явно містить негативне забарвлення. У європейській культурі появу тематики місцевого самоврядування

зафіксовано у XVII ст. Але проблематика муніципалізації та самоврядування дійшла до нас із системи відносин, що склалися ще в Римській імперії. Епоха Просвітництва дала відповідь на запитання про те, як зробити суспільно-політичну складову для широкого загалу людей. У цю добу людські спільноти сформувалися не як народ, а як суспільство, в якому вони долучилися до системи вільних відносин одного з одним, тобто відносин громадянського суспільства. Самоврядування, яке виростає із самоорганізації жителів, – одна з найдавніших засад сучасного місцевого самоврядування [6, с. 101–127; 8, с. 48–79].

Культурно-політична складова місцевого самоврядування вимагає сьогодні розгляду цього феномену як фактора ефективної організації життя і діяльності у локальних спільнотах на певних територіях, як реального способу ефективної організації держави (а такою ми сприймаємо систему відносин публічного права, публічної політики та управління). Саме в такій ролі місцеве самоврядування слугує показником зрілості, цивілізованості (культурності) держави. Тому становлення і розвиток місцевого самоврядування в сучасній Україні перетворюються на питання про розбудову цивілізованої державності, а отже, й цивілізованого суспільства.

У практиці сучасної історіографії з проблем демократії самоврядування виступає як цивілізаційна структура, такий собі «персонаж першого порядку» в процесах демократичного транзиту. На кожному етапі історичного розвитку змінюються масштаб, архітектура і характер самоорганізації та об'єднання людей, що й забезпечує їхню життєдіяльність. У цьому розумінні, напевно, об'єктивні та суб'єктивні фактори функціонування народовладдя посприяли розвиткові політичної свідомості і демократичної культури населення країни, а отже, і підвищенню продуктивності та ефективності громадянського самоврядування [7].

Як бачимо, самоврядування – одна з форм народовладдя, його похідний різновид, але водночас і фактор демократичного розвитку. Це необхідний вияв суспільної активності людей, форма об'єднання, що дозволяє їм добровільно брати участь у порушенні і розв'язанні проблем місцевих громад, долучатися до управління справами на засадах культури самоорганізації, самодіяльності та саморегулювання.

У новітніх політичних теоріях поняття «місцеве самоврядування» і «громадське самоврядування» означають форму публічної влади населення у вирішенні безпосередньо або через органи місцевого самоврядування питань місцевого значення. Це саморегульована система соціальних відносин, організацій, статусів, ролей, соціальних норм та санкцій, які входять до політичної системи суспільства. Така система має владні повноваження, делеговані безпосередньо від громадянського суспільства, самостійно здійснювати у межах

закону керівництво вирішенням питань місцевого значення і в інтересах громадянського суспільства [2].

Громадське самоуправління – це особлива форма самоорганізації і самодіяльності людей, які готові з усією відповідальністю втілювати власні ініціативи у питання місцевого значення та загальних цілей в системі місцевого самоврядування. Його поділяють на декілька видів: соціальне, політичне, професійне, конфесійне, територіальне та інші, залежно від того, яка спільнота є основою такого самоуправління. Громадське самоуправління нині більшою мірою відповідає принципам місцевого самоврядування, ніж інші інститути самоуправління.

Природа інституту місцевого самоврядування вимагає надзвичайно серйозного підходу до формування якісного кадрового складу його органів, забезпечення соціальної, економічної і політичної ефективності управлінської діяльності, професійної культури муніципальних чиновників та керівників. В Україні проблема культури влади всіх рівнів постала у зв'язку з процесами демократизації, коли на перший план вийшли не силові методи розв'язання проблем, а правові. Культура управління всіх рівнів перетворюється на важливий фактор впливу, що зумовлює якість функціонування політичної системи, а отже, і становлення та розвиток громадянського суспільства.

Професійна культура муніципальних службовців стає важливим стратегічним ресурсом місцевого самоврядування. Великого практичного значення цей ресурс набуває зараз, в умовах реформування цієї системи, коли існує необхідність у підготовці та реалізації програми масштабних перетворень. Саме тепер наповнюється особливим змістом формат публічної владної соціально-управлінської діяльності українського муніципального службовця. Його реальна управлінська практика зумовлюється тією обставиною, що місцеве управління переживає мляву стадію формування системи управлінських стосунків, механізмів ухвалення і виконання управлінських рішень.

Отже, професійна культура сучасного українського муніципального чиновника ще не сформована, а перебуває в процесі становлення в умовах реформування місцевого самоврядування. Тому виникає потреба в науково обґрунтованій, сучасній моделі професійної культури державного службовця, позбавленій від стандартів колишньої професійної культури радянської, авторитарно-патрімоніальної бюрократії. Нова модель має бути синтезом професійних, морально-психологічних, особливих рис управління (як менеджера, керівника, чиновника), які поєднані і структуровані теперішніми цінностями та нормами. На цьому ґрунті з'являється можливість розглядати професійну

культуру муніципального чиновника як комплексний системний компонент соціально-управлінської діяльності, як цілісний інституціональний і культурологічний феномен.

Система муніципальної діяльності та управління може сформуватися тільки на основі послідовної раціоналізації та професіоналізму, децентралізації влади, становлення ринкових відносин, розбудови громадянського суспільства і соціально орієнтованої держави. Реформи у місцевому самоврядуванні досягатимуть мети лише тоді, коли буде повною мірою враховано загальну і фахову культуру муніципального службовця, а точніше – її ціннісно-нормативну складову. Це означає, що на даний момент нагальним є завдання щодо виховання сучасної управлінської еліти, яка озброєна професійними знаннями, має творчий потенціал і здатна ефективно впливати на суспільне життя.

Світовий досвід доводить, що розвинене громадянське суспільство, демократичне місцеве самоврядування виступають і джерелом, і наслідком політичної та громадської активності, утворюючи міцний фундамент демократії. Становлення місцевого самоврядування як фактора розбудови громадянського суспільства не може бути запозичене. Воно мусить вирости на базі традиційної культури в міру економічного і соціально-політичного розвитку країни, підвищення добробуту і самосвідомості народу.

Методологія соціокультурного аналізу громадянського суспільства, його основних сегментів, серед яких і місцеве самоврядування, відображає загальну спрямованість досліджень у галузі громадянської культури і свідомості, тобто ментальності, яка виникає у громадянському суспільстві і формує його. На цьому шляху соціокультура моделює людину крізь призму соціальної організації суспільства, проектує її як особистість, сприяє самореалізації. Вона окреслює соціальний зміст, цілі та свободи особистості, а для соціуму задає спрямованість розвитку, цільову орієнтацію.

Висновки. Переконаність у перевагах самоуправління – це те, від чого ми не повинні відмовлятися за будь-яких обставин, адже від переконаності залежить наша власна гідність. Саме таку пораду дає оксфордський професор-політолог Ларрі Зідентоп усім, кого цікавлять політичний вимір європейської інтеграції, шляхи та способи створення цивілізованого політичного громадянського суспільства і демократичного місцевого самоврядування [7, с. 79].

ЛІТЕРАТУРА

1. Коэн Джин Л. Гражданское общество и политическая теория : пер с англ. / Джин Л. Коэн, Эндрю Арато ; общ. ред. И. И. Мюрберг. – М. : Весь Мир, 2003. – 784 с.

2. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (ред. станом на 05.01.2013 р.). – Режим доступу: <http://w.w.w.Zakon.rada.gov.ua.>go/280/97-ВР>; Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України. – К. : Парламент, 1997. – 100 с.
3. Івлєв Р. С. Соціокультурна складова місцевого самоврядування в Україні: ідеологічне підґрунтя та законодавчі підстави / Р. С. Івлєв // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – Вип. 4 (23). – 428 с.
4. Каверзин М. Ю. Государство и местное самоуправление: проблемы взаимодействия / М. Ю. Каверзин // Вестн. Рос. ун-та дружбы народов. – 2003. – № 4. – С. 13–19. – (Сер. Политология).
5. Козюра І. В. Місьцеве самоврядування в Україні (становлення та еволюція) : навч. посіб. / І. В. Козюра, О. Ю. Лебединська. – Ужгород : Патент, 2003. – 224 с.
6. Куйбіда В. С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування : монографія / В. С. Куйбіда. – К. : МАУП, 2004. – 432 с.
7. Зидентоп Л. Демократія в Європі / Ларрі Зидентоп ; пер. с англ., под ред. В. Л. Іноземцева. – М. : Логос, 2001. – 360 с.
8. Місьцеве самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави : монографія / за ред. Ю. М. Тоди́ки і В. А. Шумі́лкина. – Х. : ТОВ «Одиссей», 2004. – 392 с.
9. Мир філософії : кн. для читання. – Ч. 2. Человек. Общество. Культура. – М. : Политиздат, 1991. – 624 с.
10. Николаев В. Г. Социокультурная система / В. Г. Николаев // Культурология XX века : энцикл. / гл. ред. С. Я. Левит. – СПб. : Унив. кн., 1997. – Т. 1. – 447 с.

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ КАК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРЫ

Зимогляд В. Я.

Рассмотрено местное самоуправление как феномен культуры и результат социокультурного развития. Подчеркнуто значение социокультурных аспектов и законодательных оснований относительно развития местного самоуправления в Украине.

Ключевые слова: *местное самоуправление, культура, социокультура.*

LOCAL SELF-GOVERNMENT AS PHENOMENON OF CULTURE

Zimoglyad V. Ya.

Local self-government as phenomenon of culture and result of sociocultural development is considered in the article, the value of sociocultural aspects and legislative grounds is underline, in relation to development of local self-government in Ukraine.

Key words: *local self-government, culture, sociocultural.*

